

แนวทางและระเบียบวิธีการวิจัยทางภาษาศาสตร์ประยุกต์ ภาษาเยอรมันในฐานะต่างประเทศ
Research Methodology in the Field of Teaching German as a Foreign Language:
Forschungsmethodologie im Bereich Deutsch als Fremdsprache – DaF

นรเศรษฐ์ แก้ววิภาส
Noraseth Kaewwipat

สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง/
Fachgebiet Deutsch als Fremdsprache, Fachbereich 09 Germanistik, Universität Kassel
Frankfurter Str. 123, 34121 Kassel
norasethk@yahoo.com

บทคัดย่อ

สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ (Deutsch als Fremdsprache หรือเรียกสั้นๆว่า DaF) ถือว่าเป็นสาขาวิชาที่ใหม่ถ้าเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่นๆในแขนงใกล้เคียง โดยเรียนรู้แนวทางการวิจัยจากสาขาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศและภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่ 2 (Teaching English as a Foreign Language/ English as a Second Language) ในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรเสียเป็นส่วนใหญ่ แล้วนำมาประยุกต์ใช้และเสริมเติมให้เหมาะสมกับการวิจัยในภาษาเยอรมัน ในบทความนี้นำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยตามแนวทางการวิจัยในปัจจุบัน 2 แนวทางใหญ่ๆคือ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative Forschung) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative Forschung) ให้เห็นข้อดีและข้อด้อยของระเบียบวิธีการวิจัยตามแนวทางทั้งสอง รวมทั้งวิธีการประสานแนวทางการวิจัยทั้งสองแนวเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ผู้เขียนขอนำเสนองานวิจัย 2 ชิ้นและแผนงานวิจัยปริญาเอกของตนเอง ที่อิงแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ ใจความสำคัญของการนำเสนองานเหล่านี้เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าการวิจัยเชิงปริมาณแต่ละชิ้นจะแตกต่างกันไปตามเจตนารมณ์ของผู้วิจัยแต่ละคน ไม่มีระเบียบวิธีการวิจัยที่ตายตัว จึงกล่าวได้ว่า การออกแบบการวิจัย (Forschungsdesign) แต่ละชิ้นนั้นเป็นสิ่งสำคัญโดยให้เค้าโครงงานยืดหยุ่น มีช่องว่างพอที่จะดัดแปลง เพิ่มเติมหรือตัดลดบางส่วนได้โดยไม่เสียคุณภาพทางวิชาการ

1. โครงสร้างของวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

ในส่วนแรกนี้ผู้เขียนขอแนะนำสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศก่อน เพื่อชี้ให้เห็นพัฒนาการที่จะนำไปสู่แนวทางการวิจัยต่อไป

1.1 ประวัติสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศโดยสังเขป

ผู้เขียนขอต้องทำความเข้าใจในขั้นแรก เรื่องชื่อของสาขาวิชานี้เสียก่อน คำว่า Deutsch als Fremdsprache หรือที่เรียกสั้นๆว่า DaF นั้นใช้ใน 2 บริบท บริบทแรกหมายถึงชั้นเรียนภาษาเยอรมันสำหรับชาวต่างชาติ (DaF als Unterrichtsfach) เช่นการเรียนการสอนภาษาในสถาบันเกอเธ่ (Goethe Institut Inter Nationes) ส่วนบริบทที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดถึงในบทความนี้คือ สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับมหาวิทยาลัย (DaF als Hochschulfach) ทั้งในระดับประกาศนียบัตร มหาบัณฑิต หรือดุษฎีบัณฑิต ซึ่งเกี่ยวกับวิธีการและเนื้อหาในการเรียนการสอนภาษาเยอรมันสำหรับชาวต่างชาติ [1]

สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศถือว่าเป็นสาขาวิชาที่ใหม่ถ้าเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่นๆในแขนงใกล้เคียง เช่นสาขาภาษาศาสตร์และวรรณคดีเยอรมัน (Germanistik) หรือภาษาและวรรณคดียุคกลาง (Mediävistik) สาขาวิชานี้ถือกำเนิดมาในช่วงราวปี 1970 โดยมีรากฐานมาจากการสอนภาษาเยอรมันให้ชาวต่างชาติ โดยในสมัยนั้น ชาวต่างชาติส่วนใหญ่คือแรงงานต่างด้าว

(Gastarbeiter) ที่มาจากตุรกี อิตาลี กรีก เป็นต้น เมื่อถึงจุดหนึ่งชาวเยอรมันก็ตระหนักว่าการสอนภาษาเยอรมันให้ชาวต่างชาติเป็นเรื่องสำคัญ และแตกต่างจากการสอนภาษาเยอรมันให้คนเยอรมันเอง ต้องมีระเบียบวิธีมากกว่าที่เคยเป็นมา ที่อาศัยคนที่จบด้านภาษาศาสตร์และวรรณคดีเยอรมันมาสอนเป็นหลัก มหาวิทยาลัยที่ตั้งสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศขึ้นเป็นแขนงวิชาการในระดับปริญญาโทที่แรกคือที่มหาวิทยาลัย

Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg โดยใช้อธิบายว่า „Deutsch als Fremdsprachenphilologie“ หลังจากนั้นก็ตั้งสาขาวิชานี้ในมหาวิทยาลัยอื่นๆตามมา เช่นที่ Bielefeld, München, Leipzig (ในนามของ Herder-Institut [2]), Jena และ Kassel

1.2 แนวทางทางวิชาการ

สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในแต่ละมหาวิทยาลัยนั้นจะให้ความสำคัญด้านเนื้อหาแตกต่างกัน แต่อาจสรุปรวมได้ว่ามีแนวทางวิชาการหลักๆ 4 แนวคือ

1. ภาษาศาสตร์ (Sprachwissenschaft)
2. วรรณคดีศึกษา (Literaturwissenschaft)
3. วัฒนธรรมศึกษา (Landeskunde und Kulturwissenschaft)
4. วิธีการเรียนการสอน (Methodik und Didaktik)

โดยองค์ประกอบด้านวิธีการเรียนการสอนนั้นจะเข้าไปสัมพันธ์กับแนวทางวิชาการอื่นๆ จึงออกมาเป็นแขนงวิชา

- การสอนไวยากรณ์ (Grammatikvermittlung)
- การสอนวรรณคดี (Literaturdidaktik und Literaturvermittlung)
- การสอนวัฒนธรรมศึกษา (Landeskundendidaktik)

สองสาขาแรกนั้นผู้เขียนเห็นว่าเป็น”มรดก”จากสาขาภาษาศาสตร์และวรรณคดีเยอรมัน (Germanistik) ซึ่งในมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่เปิดสอนสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ (เช่น Leipzig, Jena) นั้น มักจะเน้นวิชาภาษาศาสตร์มากด้วยความคิดพื้นฐานว่า ภาษามีไวยากรณ์ การเรียนภาษาก็ต้องเรียนการใช้ไวยากรณ์ด้วย รองลงมาคือเน้นวิชาวรรณคดีศึกษา มีมหาวิทยาลัยจำนวนไม่มากที่เน้นด้านวัฒนธรรมศึกษา [3]

2. แนวทางการวิจัยในสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

จากประวัติโดยสังเขปของสาขาวิชาที่กล่าวมาแล้วนั้น เราสามารถแบ่งยุคของการวิจัยออกได้เป็น 2 ยุคใหญ่ๆคือยุคเริ่มต้นที่เน้นวิจัยกระบวนการสอน และการวิจัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านที่เน้นวิจัยกระบวนการเรียนรู้เสียเป็นส่วนใหญ่

2.1 แนวทางการวิจัยดั้งเดิม และการเปลี่ยนแปลงในช่วงตั้งแต่ประมาณ 1990 เป็นต้นมา

ในช่วงแรกของการวางรากฐานสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ นักวิชาการได้ให้ความสนใจเรื่อง(การสอน)ไวยากรณ์และ(การสอน)วรรณคดีมาก และเน้นด้านกระบวนการสอน (Lehrverfahren) มากกว่ากระบวนการเรียนรู้ (Lernverfahren) ของผู้เรียน กล่าวคือพยายามศึกษาค้นคว้าว่าผู้สอนควรวางแผนการสอนอย่างไร กระบวนการสอนในชั้นเรียนควรเป็นอย่างไร ผลงานที่ออกมาจากการค้นคว้าวิจัยจึงออกมาในรูปของ ไวยากรณ์อ้างอิงสำหรับผู้สอนและผู้เรียน (เช่นงานของ Engel, Helbig/ Buscha, Götze) ทฤษฎีการสอนวรรณคดี หรือทฤษฎีการสอนทั่วไป

เมื่อสาขาวิชาสามารถสร้างฐานทางวิชาการได้ระดับหนึ่ง ก็เริ่มแยกย่อยสาขาการวิจัยออกไปมากขึ้น เริ่มเรียนรู้แนวทางการวิจัยจาก สาขาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศและภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่ 2 (Teaching English as a Foreign Language/ English as a Second Language) ในสหรัฐอเมริกาและ สหราชอาณาจักรเสียเป็นส่วนใหญ่ แล้วนำมาประยุกต์ใช้และเสริมเติมให้เหมาะสมกับการวิจัยในภาษาเยอรมัน โดยเริ่มหันมาสนใจกระบวนการเรียนรู้ (Erwerben und Lernen) ปัจจัยต่างๆของผู้เรียน (Lernervariablen) เป็นที่สนใจมากขึ้นกว่าเดิม เกิดงานวิจัยเรื่องอารมณ์และความรู้สึก (Emotion) ทัศนคติ (Einstellung) แรงจูงใจ (Motivation)ในการเรียนภาษาของผู้เรียน ทำให้เกิดรูปแบบการวิจัยใหม่ๆตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา และมาเริ่มนิยมมากตั้งแต่

ทศวรรษ 1990 ที่อาศัยแนวทางทางสังคมศาสตร์อันได้แก่ จิตวิทยา (Psychologie) สังคมวิทยา (Soziologie) และ มานุษยวิทยา (Antropologie) เพิ่มขึ้น ซึ่งจะกล่าวถึงใน หัวข้อย่อยที่ 2.2 ต่อไป

2.2 แนวทางการวิจัยที่ใช้ในสาขาภาษาเยอรมันในฐานะ ภาษาต่างประเทศ ในปัจจุบัน

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าในระยะประมาณ 10 กว่าปีหลังนี้ นักวิชาการเริ่มให้ความสนใจเรื่องของผู้เรียนมากขึ้น เกิดงานวิจัยในสาขาภาษาเยอรมันในฐานะ ภาษาต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับขั้นตอนและรูปแบบในการ เรียนรู้ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศเป็นจำนวน มาก โดยในปัจจุบันสามารถแบ่งแนวทางการวิจัยออกได้ เป็น 2 แนวทางใหญ่ๆคือ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitatives Forschungsparadigma) และการวิจัยเชิง คุณภาพ (qualitatives Forschungsparadigma) ในที่นี้จะ นำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยตามแนวทางการวิจัยทั้งสอง แบบโดยสังเขป ให้เห็นข้อดีและข้อด้อยของระเบียบวิธีการ วิจัยตามแนวทางทั้งสอง โดยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นอันมาก นอกจากนี้ ผู้เขียนจะเสนอวิธีการประสานแนวทางการวิจัยทั้งสองแนว เข้าด้วยกันเพื่อลดข้อด้อยที่อาจเกิดขึ้นจากใช้แนวทางการ วิจัยแนวทางเดียว

2.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitatives Forschungsparadigma)

แนวทางการวิจัยแบบแรกนี้เป็นแนวทางที่ใช้กัน มานานในด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยทั่วไป ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ (analytisch) เป็นตัวเลขทางสถิติ (nomologisch) งานวิจัย เชิงปริมาณโดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการพิสูจน์ว่าสมมติฐาน ที่ผู้วิจัยตั้งไว้นั้นถูกต้องหรือไม่มากนัก้อยแก่ไหน รูปแบบ การวิจัยที่ทำกันมากและชอบยกเป็นตัวอย่างพื้นฐานคือ การนับ จำนวนและวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาของผู้เรียน ภาษาต่างประเทศ (Fehleranalyse) ซึ่งการทำวิจัยนี้ทำใน หลายกลุ่มผู้เรียนมากเช่น ข้อผิดพลาดในการใช้ ภาษาเยอรมันของคนอเมริกัน คนตุรกี คนไทย [4] การวิจัย

หาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาเยอรมันนี้ มีทั้งข้อดีและ ข้อด้อยในตนเอง ข้อดีข้อแรกที่สำคัญคือ ผลที่ออกมาจาก การวิจัยนั้นเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำเสนอใน เชิงสถิติ แล้วยังสามารถนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบกับ งานวิจัยอื่นแล้วชี้ให้เห็นได้ว่าผู้เรียนคนไทยใช้ภาษาผิด ต่าง จากคนอเมริกันในเรื่องใดบ้าง จำนวนเท่าไร ในเชิงการทำ วิจัยนั้นถือว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะนี้ง่ายเพราะเป็น สิ่งที่ผู้เรียนผลิตขึ้นมา ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลที่จะมา วิเคราะห์ได้เร็วและจำกัดจำนวนข้อมูล (Datenmaterial) ได้ง่าย ซึ่งเหมาะกับการทำงานวิจัยขนาดเล็กๆ เช่นงาน วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต แต่ประเด็นที่เป็นจุดอ่อนคือ ถ้ามองในเชิงลึกแล้วจะเห็นว่าข้อมูลที่ได้นั้น เป็นข้อมูล ของการใช้หรือการผลิตภาษา (Produktionsdaten) ซึ่ง ไม่ได้เป็นตัวชี้บ่งว่าผู้เรียนเรียนรู้ เข้าใจสิ่งที่เคยเรียนหรือไม่ เข้าใจมากน้อยแค่ไหน เพราะแม้แต่ในภาษาแม่ของเราเราก็ ไม่ได้ผลิตภาษาได้ในปริมาณและคุณภาพเหมือนที่เราเรียน มา นอกจากนี้ข้อผิดพลาดอาจเกิดจากความพลั้งเผลอ หรือ สภาวะร่างกายและจิตใจที่ไม่พร้อมในขณะนั้น และอีก ประเด็นที่ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้งคือ การวิจัยหา ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษานั้นมองเฉพาะข้อผิดพลาด ไม่ มองส่วนที่ดีในการใช้ภาษาของผู้เรียน ซึ่งอาจมีอยู่มากพอ หรือมากกว่าข้อผิดพลาดเสียด้วยซ้ำ จุดนี้ถือว่าเป็นจุดอ่อน จุดสำคัญในเชิงการเรียนการสอน

2.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitatives Forschungsparadigma)

แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ได้รับอิทธิพล จากแนวทางการวิจัยของสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา [5] ในสาขาวิชา ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศนั้น การวิจัยแนวนี้ พึ่งจะเป็นที่นิยมในช่วง 10 กว่าปีมานี้ โดยการวิจัยเชิง คุณภาพในสาขานี้ เน้นที่จะค้นหา (explorativ) สาเหตุของพฤติกรรมในการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศ ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยของตัว ภาษาเองและปัจจัยภายนอกภาษา (außersprachliche Faktoren) ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับสังคมรอบตัวผู้เรียน เช่น แรงจูงใจ (Motivation) ทัศนคติ (Einstellung)

ประสบการณ์ในการเรียนภาษาต่างประเทศ (Sprachlernerfahrung) เราจึงสามารถเรียกแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้อีกว่า เป็นการวิจัยเพื่อหาสาเหตุ (Ursachenforschung) เพื่อหาทางทำความเข้าใจและจัดการพฤติกรรมต่างๆของผู้เรียนและผู้สอน ในที่นี้ขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในประเด็นต่างๆเพื่อเป็นแนวทางกว้างๆ เพื่อให้ผู้สนใจได้ทำการศึกษาต่อไป

2.2.2.1 การเตรียมตัวและการออกแบบการวิจัย

ก่อนที่จะออกแบบการวิจัย (Forschungsdesign) เชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยต้องตั้งคำถามว่าสิ่งที่เราต้องการวิจัยต้องใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณหรือไม่ ถ้าจำเป็น ก็เริ่มออกแบบการวิจัย ซึ่งรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะแตกต่างกันไปแล้วแต่สิ่งที่จะทำวิจัย ไม่ว่าจะเป็นวิธีการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัย จำนวนผู้เข้าร่วมทำวิจัย กระบวนการวิจัย ซึ่งวิธีการวิจัยนั้นมีหลายลักษณะเช่น

- การสัมภาษณ์หรือถามตอบคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมก่อน (Leitfadeninterview)
- การพูดคุยเป็นกลุ่ม (Gruppendiskussion)
- การให้ผู้ร่วมวิจัยเล่าเรื่อง (Erzählungen)
- การเฝ้าสังเกตพฤติกรรม (Beobachtung)

ซึ่งอาจใช้วิธีการหลายๆแบบร่วมกันก็ได้ ขอบเขตการทำวิจัยก็เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาว่าจะทำเป็นกรณีศึกษา (Fallstudie) เป็นระยะสั้น (Querschnittstudie) หรือระยะยาว (Längsschnittstudie)

2.2.2.2 ลักษณะและวิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ในการวิจัยเชิงปริมาณนั้น มักไม่ใช่ข้อมูลเชิงสถิติ (numerisches Datenmaterial) เหมือนการวิจัยเชิงปริมาณ แต่จะเป็นข้อมูลใน 2 ลักษณะคือ

- ข้อมูลเชิงภาษาที่เป็นถ้อยคำ (verbale Daten) วิธีการเก็บข้อมูล ได้จากการสัมภาษณ์ถามตอบคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมมาแล้ว การให้ผู้ร่วมวิจัยเล่าเรื่อง หรือการพูดคุยเป็นกลุ่ม
- ข้อมูลที่มองเห็นได้ด้วยตา (visuelle Daten) เช่น อากัปกริยา การมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัย ข้อมูล

ลักษณะนี้ได้จากการเฝ้าสังเกตพฤติกรรม ทั้งที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการเอง หรือโดยผ่านเครื่องมือต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว

2.2.2.3 การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

จากลักษณะข้อมูลที่ได้มานั้น ผู้ทำวิจัยต้องทำการคัดเลือก (selegieren) ตีความ (interpretieren) และจัดระเบียบข้อมูล (kategorisieren) ด้วยแนวทางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้เกิดภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผล (Kausalzusammenhänge) ของพฤติกรรมการเรียนสอนภาษาต่างประเทศ ประเด็นที่เป็นที่ถกเถียงกันมากในเรื่องวิธีการวิจัยแบบนี้คือ ผู้วิจัยมีบทบาทมากในการวิเคราะห์และตีความข้อมูล สถานะอัตวิสัย (Subjektivität) ที่ผู้วิจัยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการวิจัยมาก อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นวัตถุวิสัย (Objektivität) คืออาจเกิดความไม่เที่ยงตรงในการตีความ ซึ่งจะไปสู่ข้อมูลที่ใช้การไม่ได้ วิธีการแก้ไขปัญหานี้ แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณระบุไว้ว่าผู้วิจัยต้องเฝ้าสังเกตและสะท้อนภาพพฤติกรรมตนเอง (Reflexivität) เช่นด้วยการจดบันทึกความรู้สึกต่างๆที่เกิดขึ้นในระหว่างการวิจัยอยู่เสมอ เอาให้ตระหนักรู้ในบทบาทการวิจัยของตน ข้อมูลของผู้วิจัยเหล่านี้ ถือเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการทำความเข้าใจข้อมูลที่เก็บมาแล้วด้วย [6] วิธีการแก้ไขอีกวิธีหนึ่งคือหลังจากที่วิเคราะห์และตีความข้อมูลแล้ว ให้นำข้อมูลที่ได้ไปพูดคุยกับผู้ร่วมทำวิจัยเพื่อตรวจสอบว่าที่วิเคราะห์มานั้นถูกต้องใช้ได้ (Validität) หรือไม่

ลักษณะเฉพาะของการทำวิจัยเชิงคุณภาพอย่างหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอคือ แม้ว่าเราจะออกแบบการวิจัยและดำเนินการวิจัยไปแล้ว เราสามารถปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมหรือตัดทอนวิธีการเก็บข้อมูลได้ ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้มายังไม่พอเพียงหรือมากเกินไปความต้องการของงานวิจัย รวมทั้งยังสามารถแก้ไขสมมติฐานคร่าวๆที่ตั้งไว้ตอนต้นได้ด้วย

2.2.2.4 การบันทึกและนำเสนอข้อมูล

การบันทึกข้อมูลเชิงภาษาอาจต้องใช้เครื่องมืออื่นเข้าช่วยเช่น การอัดเทปบันทึกการสัมภาษณ์ หรือใช้กล้องวิดีโอบันทึกกระบวนการต่างๆในชั้นเรียน อุปกรณ์เหล่านี้

จำเป็นและมีประโยชน์มาก เช่นผู้วิจัยสามารถพบทวนสิ่งที่บันทึกไว้ และสามารถเห็นภาษาท่าทางของผู้ร่วมวิจัยจากภาพเคลื่อนไหวได้

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นที่ดีความแล้ว ต้องแสดงผลออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่นการถอดคำพูดในเทปเป็นลายลักษณ์อักษร (Transkription) ซึ่งผู้วิจัยต้องเลือกระบบการถอดคำพูดเป็นตัวอักษรเองว่า ระบบไหนจำเป็นแค่นำกับการนำเสนองานของตนเอง [7] การถอดคำพูดเป็นลายลักษณ์อักษรนี้เป็นงานที่ใช้เวลามาก โดยทั่วไปการถอดข้อความจากเทปนั้น จะใช้เวลามากกว่าเวลาที่สัมภาษณ์หรือสนทนา 2-3 เท่าแล้วแต่ความเร็วในการทำงานของผู้วิจัยผู้วิจัยจึงต้องคำนวณเวลาในการทำวิจัยให้ดี

2.2.2.5 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขอสรุปขั้นตอนการทำวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ตัวอย่างกรณีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ หรือการพูดคุยเป็นกลุ่ม ดังนี้ [8]

- การเตรียมเนื้อหา (thematische Vorbereitung) ได้แก่ การคิดหัวข้อ ซึ่งหัวข้อนั้นต้องเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสนใจจริงสามารถอธิบายในรายละเอียดได้ว่าผู้วิจัยต้องการทำอะไร งานที่ได้ออกมาจะอยู่ในส่วนใดของสาขาวิชาที่ศึกษา มีประโยชน์เพียงใด
- การออกแบบการวิจัย (Forschungsdesign) โดยคำนึงวิธีการวิจัยที่เหมาะสมกับงาน เลือกกลุ่มประชากรผู้ร่วมวิจัย กำหนดตัวบ่งชี้ (Indikatoren) และเกณฑ์ (Kriterien) ที่จำเป็นในการวิจัย (ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไ้ระหว่างการศึกษา) พร้อมทั้งอภิปรายเชิงทฤษฎีในเรื่องของคำจำกัดความของศัพท์ต่างๆที่จะใช้ในบริบทงานวิจัย
- การเตรียมการด้านสถานที่ อุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำวิจัย เช่นเครื่องบันทึกเทป เอกสารต่างๆ
- เริ่มเก็บข้อมูล (Datenerhebung) โดยให้เริ่มพูดคุยกับผู้ร่วมทำวิจัยด้วยเรื่องรอบตัว เช่น Small Talk เพื่อไม่ให้เกิดบรรยากาศเครียด นอกจากนั้นต้องอธิบายให้ผู้ร่วมทำวิจัยเข้าใจจุดประสงค์ของงานวิจัย เพื่อให้เกิดความโปร่งใส (Transparenz) และผู้วิจัยต้องให้ความคำรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเหล่านี้ไว้เพื่องานวิจัยชิ้นนี้

เท่านั้น จะไม่นำไปเผยแพร่ในบริบทอื่นโดยไม่ขออนุญาตล่วงหน้า (Garantie des Datenschutzes)

แล้วดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยต้องควบคุมประเด็นการสนทนาให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนด รวมทั้งติดตามสังเกตพฤติกรรมต่างๆทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาของผู้ร่วมการวิจัย อาจจดบันทึกไปพร้อมกับบันทึกเสียงหรือภาพก็ได้ หน้าที่ที่สำคัญอีกหน้าที่หนึ่งคือ ในกรณีที่ทำวิจัยกับผู้ร่วมวิจัยที่ไม่ค่อยชอบพูด ผู้วิจัยต้องพยายามสอดแทรกคำถามเข้าไปในกรณีที่ได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์เท่าที่ต้องการ

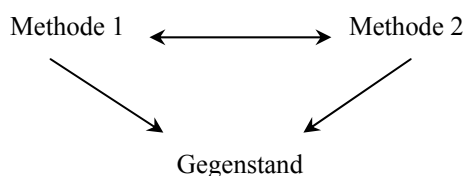
จบการทำวิจัย หลังจากปิดเครื่องมือแล้ว ควรพูดคุยกับผู้ร่วมทำวิจัยเป็นการสรุปภาพรวม ซึ่งอาจได้ประเด็นที่น่าสนใจอื่นๆเพิ่มเติมที่สามารถนำไปร่วมประเมินผลการวิจัยได้

- ประเมินสถานการณ์การสนทนาและผู้ร่วมสนทนา ผู้ทำวิจัยจนบันทึกสรุปการสนทนาทั้งหมด ทั้งความรู้สึก ความทรงจำหรือข้อคิดที่ได้มาจากการสนทนา เพื่อประโยชน์ต่อการตีความข้อมูล
- จัดการข้อมูล (Datenerfassung) เช่น ถอดเทป บันทึกเสียงและ/หรือจดบันทึกรายละเอียด กระบวนการที่ได้บันทึกด้วยกล้องวิดีโอ แล้วจึงเก็บข้อมูลที่ได้มา (Archivierung des Materials) ให้เป็นระบบเพื่อนำไปตีความต่อไป
- วิเคราะห์และตีความข้อมูล (Datenanalyse) ซึ่งในปัจจุบันมีโปรแกรมช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เร็วขึ้นเช่น NUDist, Atlas ti หลังจากได้ผลแล้วผู้วิจัยควรสรุปแก่นของผลวิจัย เพื่อที่จะนำไปตั้งเป็นสมมติฐานหรือทฤษฎีต่อไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการไม่มากนัก
- นำเสนอผลงานวิจัยแก่สาธารณชน (Publikation) ในรูปแบบต่างๆ โดยต้องคำนึงเสมอว่าผู้วิจัยต้องนำเสนอข้อมูลโดยไม่ให้บุคคลอื่นนอกจากผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยสามารถล่วงรู้ได้ว่าผู้ร่วมวิจัยเป็นใคร ให้ใช้นามสมมุติหรือรหัสแทนบุคคลแต่ละคนและแสดงข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นต่อการแสดงผลการวิจัย ห้ามเผยแพร่หรือที่อยู่ของผู้ร่วมวิจัยเป็นอันขาด

อนึ่งผู้เขียนขอแนะนำว่า ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจริงควรทำโครงการนำร่องการวิจัย (Pilotstudie) เสียก่อนเพื่อลองดูพฤติกรรมของผู้ร่วมทำวิจัยก่อน ซึ่งข้อคิดที่ได้จากโครงการนำร่องอาจมีประโยชน์ในการปรับปรุงแผนการวิจัยจริง เพราะเป็นไปได้ว่าแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ(โดยเฉพาะในสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ)นั้นยังเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคย และเป็นเรื่องของการพูดคุยเสียเป็นส่วนใหญ่ ที่อาจจะไปเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพส่วนตัวในการสื่อสารของแต่ละบุคคลด้วย

2.2.3 การผสมผสานแนวทางการวิจัยทั้งสองแนวเข้าด้วยกัน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการวิจัยทั้งสองแนวมีจุดด้อยต่างกันได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณสนใจค่าทางสถิติซึ่งบางครั้งตัวเลขไม่สามารถบ่งชี้สาเหตุของพฤติกรรมได้ ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพก็จะเกิดปัญหาที่ผู้ทำวิจัย และอาจรวมถึงผู้ร่วมวิจัย ใช้อารมณ์ความรู้สึกเข้าไปรวมกับการวิจัย จนอาจเกิดความไม่เป็นกลางได้ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวคิดที่จะนำแนวทางการวิจัยทั้งสองแบบเข้าประสานกันเพื่อปิดช่องโหว่ที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งการใช้วิธีการวิจัยหลายแนวมารวมกันเรียกว่า Triangulation

ตัวอย่างการใช้วิธีการวิจัยหลายแนวร่วมกัน เช่น ใช้การนับจำนวนและวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ (Fehleranalyse) ก่อนแล้วจึงไปสัมภาษณ์ผู้เรียนแต่ละคนว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นมีที่มาอย่างไร ผู้เรียนคิดอะไรอยู่ในขณะนั้น ฯลฯ ซึ่งจะได้ข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นหลักฐานชัดเจน และค้นหาเหตุผลของข้อผิดพลาดแต่ละประเภทได้อย่างเที่ยงตรงอีกด้วย

2.3 ตัวอย่างงานวิจัย

ในตอนท้ายนี้ ผู้เขียนขอนำเสนองานวิจัยเชิงปริมาณในด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะ

ภาษาต่างประเทศ 2 ชิ้นที่ได้รับการยอมรับในขณะนี้เป็นอย่างมาก และแผนงานวิจัยปริญญาเอกของตนเองที่อิงแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณเช่นกัน เพื่อให้เห็นตัวอย่างการวิจัยที่เป็นรูปธรรม

2.3.1 งานวิจัยเรื่องการเรียนการสอนไวยากรณ์เพื่อผู้เรียนเฉพาะกลุ่มของ Torsten Schlak [9]

งานวิทยานิพนธ์ชุดนี้จัดทำขึ้นนี้ เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการสอนไวยากรณ์ในชั้นเรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ซึ่งถ้าพูดแค่นี้ก็นักวิชาการในวงการก็ต้องบอกว่าไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะมีผู้ทำวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการสอนไวยากรณ์มากมาย แต่งานชิ้นนี้เป็นงานที่น่าสนใจเป็นพิเศษ เพราะผลการวิจัยจากการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาและผู้สอนชาวอเมริกันในฮาวาย ที่เรียนและสอนภาษาเยอรมันด้วยการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และสนทนา ซึ่งให้เห็นว่า การสอนไวยากรณ์นั้นไม่ใช่เพียงคำนึงถึงเรื่องที่จะสอนมาจากมุมมองของผู้สอนเท่านั้น แต่ผู้สอนต้องศึกษาว่าผู้เรียนแต่ละกลุ่มนั้นมีความต้องการไวยากรณ์มากน้อยเท่าไร เรื่องไหนที่จำเป็นสำหรับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เช่นนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มีความต้องการใช้ภาษาเยอรมันแตกต่างจากนักศึกษาภาษาศาสตร์ทั้งในเรื่องวงศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์และรูปแบบการเขียน ข้อคิดจากงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้คือ ไม่มีแนวทางการเรียนการสอนไวยากรณ์ที่ตายตัวและใช้ได้กับทุกกลุ่มผู้เรียน ต้องแยกแยะ และลงรายละเอียดเรื่องหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนไวยากรณ์ให้แตกต่างกันไปตามกลุ่มชนชาติ ช่วงอายุ ความจำเป็นของกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

2.3.2 งานวิจัยเรื่องความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคลในการเรียนรูภาษาต่างประเทศของ Claudia Riemer [10]

งานชิ้นนี้เป็นงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้จัดทำขึ้นนี้ โดยงานชิ้นนี้เป็นงานที่มีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับว่าเป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่สมบูรณ์ที่สุดชิ้นหนึ่งในเชิงวิธีการวิจัย โดย Riemer วิจัยรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของนักศึกษาต่างชาติ 3 คนโดยทำการวิจัยติดตามผลเป็นระยะเวลา 3 ปี ใช้วิธีการหลายอย่างรวมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บข้อมูล ได้ข้อสรุปที่

กล่าวได้ว่าสันตะเพื่อนวงการการเรียนการสอน
ภาษาต่างประเทศที่เดียว จนถึงเป็น”สมมติฐานปัจเจกชน”
(„Einzelgänger-Hypothese“) ในการเรียน
ภาษาต่างประเทศ กล่าวคือผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้เรียน
ภาษาต่างประเทศแต่ละคนนั้นมีวิธีการเรียนรู้ ขั้นตอนและ
ความสำเร็จแตกต่างกันแม้ว่าจะเรียนมาในชั้นเรียนเดียวกัน
ก็ตาม โดยมีปัจจัยภายนอกมาเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ซึ่ง
ผลสรุปข้อนี้ ทำให้ผู้เขียนในฐานะผู้สอนภาษาต่างประเทศ
คนหนึ่งต้องตระหนักว่าสิ่งที่เราสอนไปนั้น ผู้เรียนแต่ละคน
เรียนไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากัน แล้วหันกลับมาทบทวนว่าการ
สอนเป็นชั้นเรียน ที่มีผู้เรียนอยู่ในห้องเดียวกันนั้น มี
ประโยชน์เพียงใด ควรปล่อยให้ผู้เรียนแต่ละคนมีอิสระใน
จัดกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีปัจเจกหรือไม่ มากน้อย
เพียงใด ส่วนผลสรุปประเด็นที่สองคือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการ
เรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้นมีมากมาย และปัจจัย
เหล่านี้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (interdependent) ไม่สามารถ
แยกจากกันได้ ดังนั้นการวิจัยก่อนหน้านี้ที่พยายามวิจัยโดย
แยกปัจจัยเป็นเรื่องๆไปเช่น เรื่องแรงจูงใจ เรื่องอายุ เรื่อง
ทัศนคติในการเรียนภาษาต่างประเทศ จึงเป็นสิ่งที่ไม่
ถูกต้องนัก ควรวิจัยปัจจัยเหล่านี้ในฐานะที่เป็นกลุ่มปัจจัย
(Faktorenkomplex) [11]

2.3.3 แผนงานวิจัยเรื่องการอ่านของนักศึกษาไทยเพื่อทำ ความเข้าใจรูปแบบการเขียนในภาษาเยอรมันที่ใช้คำนาม เป็นหน่วยหลักในการสื่อความหมาย (Nominalstil) [12]

แผนงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งในงาน
วิทยานิพนธ์ชุดปฏิบัติการของผู้เขียนเอง โดยงานวิจัยนี้
พยายามจะทำความเข้าใจกระบวนการการอ่านเพื่อความ
เข้าใจ ซึ่งเป็นกระบวนการในสมองของผู้เรียนว่า เมื่อผู้เรียน
คนไทยที่เรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศใน
ประเทศไทยนั้น ใช้ความรู้หรือวิธีการใดในการอ่านและทำ
ความเข้าใจในแนวการเขียนแบบหนึ่งในภาษาเยอรมันที่ใช้
คำนามเป็นหน่วยหลักในการสื่อความหมาย ซึ่งผู้ทำวิจัย
เรียกูปแบบการเขียนนี้ว่า Nominalstil [13] ในส่วนของ
การเก็บข้อมูลนั้นผู้เขียนใช้วิธีการสองแบบร่วมกันคือ ให้ผู้
ร่วมทำวิจัยที่มีความรู้ไวยากรณ์ภาษาเยอรมันในระดับที่สูง
พอสมควร (เช่นนักศึกษาเอกภาษาเยอรมันชั้นปี 4 ระดับ

ปริญญาตรี) อ่านบทความบทความทางวิชาการที่เขียนใน
รูปแบบการเขียนแบบนี้ แล้วให้ผู้ร่วมทำวิจัยพูดเล่า
กระบวนการในการอ่านว่าอ่านอย่างไร เริ่มจากไหน ใช้
ความรู้ทางไวยากรณ์มาช่วยหรือไม่ ฯลฯ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะ
สามารถสะท้อนกระบวนการคิดในสมองได้ในระดับหนึ่ง เรียก
วิธีการนี้ว่า Lautes-Denken-Protokoll รวมทั้งสนทนา
ซักถามในรายละเอียดอื่น ที่ผู้ร่วมทำวิจัยอาจยังไม่สามารถ
บอกได้ชัดเจน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การ
เรียนภาษาต่างประเทศ โดยข้อมูลเหล่านี้จะเก็บบันทึกไว้
ด้วยเทปบันทึกเสียงแล้วถอดเป็นลายลักษณ์อักษรต่อไป
สมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้คือ ผู้อ่านที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษา
แม้จะกลับตำแหน่งคำในประโยคในภาษาเยอรมันให้
สอดคล้องกับโครงสร้างประโยคภาษาไทย รวมทั้งยังแปล
ความหมายของประโยคต่างๆอยู่ภายในสมอง (innere
Übersetzung) อีกด้วย

ใจความสำคัญของการนำเสนอแผนงานทั้ง 3 ชิ้น
นี้เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าการวิจัยเชิงปริมาณแต่ละชิ้นจะ
แตกต่างกันไปตามเจตนาธรรมของผู้วิจัยแต่ละคน ไม่มี
ระเบียบวิธีการวิจัยที่ตายตัว รวมทั้งส่วนใหญ่โครงการวิจัย
จะต้องปรับเปลี่ยนเนื่องจากเหตุต่างๆในระหว่างการศึกษา
ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า การออกแบบการวิจัยแต่ละชิ้น
นั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยให้เค้าโครงงานยืดหยุ่น มีช่องว่าง
พอที่จะดัดแปลง เพิ่มเติมหรือตัดลดบางส่วนได้โดยไม่เสีย
คุณภาพทางวิชาการ ผลการวิจัยที่ได้ออกมานั้นมักจะเป็น
ผลจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเฉพาะกลุ่มและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก แต่
จะสามารถขยายผลเพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์อื่นที่
ใกล้เคียงกันได้ โดยผลที่ได้มานั้นจะเปรียบเทียบขึ้น
โมเสกทีละชิ้นที่จะนำมาติดต่อกันเพื่อให้รวมกันเป็น
ภาพรวมในอนาคต

3. ภาพรวมและแนวโน้มของการวิจัยในสาขาวิชา ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ผู้เขียนขอสรุป
ภาพรวมและแนวโน้มการวิจัย ที่ยังเป็นที่ต้องการใน
สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ
ดังต่อไปนี้

- การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ อายุ ระดับการศึกษา เป้าหมายในการศึกษา ฯลฯ เพื่อสร้างหลักสูตร (Curriculum-entwicklung) รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน (Lehr- und Lernmaterialentwicklung) ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มผู้เรียน
- การวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (autonomes Lernen) ในฐานะปัจเจกชน เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Lernerzentrierung/ Lernerorientierung)
- การวิจัยการใช้แนวการเรียนการสอนใหม่ๆ เข้าไปเพื่อช่วยเสริมการเรียนรู้แบบเดิม เช่นการเรียนการสอนเชิง Language and Culture Awareness การพัฒนาสื่อการสอนสมัยใหม่ (Neue Medien) เช่นการสร้าง software หรือ homepage ให้เป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสนองความต้องการในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
- การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (interkulturelle Kommunikation) ก็เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดทั้งการทักทาย การกินอยู่ รูปแบบการดำรงชีวิต แนวคิดต่างๆ รวมถึงการสื่อสารผ่านทางวรรณคดีนั้น เป็นสิ่งที่ผูกโยงกับวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติเสมอ การทำความเข้าใจความเหมือนและความแตกต่างเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆนี้ มีส่วนช่วยให้เกิดความปรองดองกันระหว่างชาติอื่น จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีสติ

โดยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ

หัวข้อการวิจัยในสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะ

ภาษาต่างประเทศที่มีลักษณะสหวิทยาการ

(interdisziplinär) ใช้องค์ความรู้จากสาขาวิชาภาษาศาสตร์ และวรรณคดีเยอรมัน ร่วมกับวิชาทางสังคมศาสตร์อื่นที่กล่าวถึงไปแล้ว

ในประเทศไทยนั้นการวิจัยในสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศนี้ยังถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศ ยังมีเรื่องที่ต้องวิจัยอีกมากในเชิงการเรียนการสอน ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะมีส่วนในการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้สนใจที่จะทำวิจัยในสาขานี้หรือ

สาขาใกล้เคียงต่อไป เพื่อจะนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนของบ้านเราที่ถูกละเลยมาเป็นเวลานาน

เชิงอรรถ

[1] ในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษจะเรียกวิชานี้ว่าเป็น วิชา ”การสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ”

(Teaching German as a Foreign Language) ตามชื่อสาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ

(Teaching English as a Foreign Language) ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าชัดเจนกว่าคำว่า”ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ” ที่เป็นศัพท์บัญญัติของเยอรมัน

[2] สถาบัน Herder-Institut ณ เมือง Leipzig นั้น มีชื่อเสียงในด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันให้

ชาวต่างชาติมานาน(พอๆกับสถาบันเกอเธ่) ก่อนที่จะมีการก่อตั้งสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศอย่าง

เป็นทางการดังที่กล่าวมา เพียงแต่มหาวิทยาลัย Leipzig ได้จัดตั้งสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศเป็น

สาขาวิชาการระดับมหาบัณฑิต ภายหลัง Institut für Deutsch als Fremdsprachenphilologie ณ มหาวิทยาลัย Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg เท่านั้น

[3] แขนงวิชานี้คล้ายคลึงกับวิชาเยอรมันศึกษา (German Studies) มาก

[4] เช่นงานวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของ Narümon Ngaosuwan (1978), Banchongsiri Rattanapojanard (1989) และล่าสุดเรื่องการใช้คำนำหน้านามของนักศึกษาไทยของ Walee Thienboonlertrata (2000)

[5] ในระยะหลังสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศใช้ความรู้จากแขนงวิชาเหล่านี้มาก ผู้เขียนมองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ครั้งหนึ่งของสาขาวิชา โดยที่ออกห่างจากวิชาภาษาศาสตร์และวรรณคดีเยอรมัน

(Germanistik) แนวดั้งเดิม หันไปในทางสังคมศาสตร์มากขึ้น เปลี่ยนมุมมองจากที่มองว่าการเรียนภาษาเป็นเรื่องของการเรียนไวยากรณ์และวรรณคดี มาเป็นว่าการเรียนภาษาคือกระบวนการหรือพฤติกรรมทางสังคม (soziales Verhalten)

มีปัจจัยภายนอกตัวภาษาและปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งแนวโน้มนี้สามารถสังเกตได้จากรายวิชาในสาขาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ มีวิชาเชิงจิตวิทยา และสังคมวิทยามากขึ้น

[6] เก็บความจาก U. Flick, 1999, 15-16.

[7] วิธีการบันทึกข้อมูลเชิงภาษานั้นมีหลายแบบ ซึ่งวิธีการบันทึกแบ่งคร่าวๆได้เป็น การบันทึกเป็นคำเหมือนภาษาเขียนซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด โดยอาจบันทึกเสียง ท่วงทำนอง ช่วงจังหวะการหยุดในการพูดของผู้ร่วมการวิจัยหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็น และถ้าเป็นการสนทนาต้องใช้วิธีการบันทึกบทสนทนาเช่นระบบ HIAT (ของ Ehlich 1993) ระบบ GAT (ของ Selting และคณะ 1998) ซึ่งอาจบันทึกเหมือนภาษาเขียน หรืออีกระบบที่ซับซ้อนกว่าคือบันทึกด้วยสัญลักษณ์ (phonetische Transkription) ของ The International Phonetic Association (IPA) พร้อมบันทึกเสียงตามอย่างภาษาพูด ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ U. Flick, E. von Kardorff, I. Steinke (ed.), 2000. ตั้งแต่บทที่ 5.8 ถึง 5.22

[8] เก็บความจาก

<http://www.uni-kassel.de/~sofok/Qualitativ.html>

[9] คู่มือหนังสือในบรรณานุกรมท้ายบทความ

[10] คู่มือหนังสือในบรรณานุกรมท้ายบทความ

[11] การทำงานวิจัยส่วนใหญ่แยกศึกษาปัจจัยแต่ละปัจจัยออกจากกันนั้น เนื่องจากความสะดวกในการตีความ จากตัวอย่างจากงานของ Riemer นั้นจะเห็นว่าการตีความปัจจัยเหล่านี้ยุ่งยากและซับซ้อนมาก ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำงานในลักษณะนี้ได้

[12] โครงการวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตของผู้เขียน

N. Kaewwipat, *Untersuchungen zur kontrastiven Lesegrammatik Deutsch-Thai für den Unterricht Deutsch als Fremdsprache in Thailand – am Beispiel des Nominalstils*.

[13] รูปแบบการเขียนในภาษาเยอรมันที่ใช้คำนามเป็นหน่วยหลักในการสื่อความหมาย มีชื่อเรียกหลายชื่อได้แก่ Substantivstil, Nominalstil หรือ Nominalisierungsstil ผู้ทำวิจัยเลือกใช้คำที่ 2 เป็นคำหลักในการวิจัย เนื่องจากคำนี้ค่อนข้างเป็นกลางกว่าคำอื่น และสามารถครอบคลุมปรากฏการณ์ทางไวยากรณ์หลายๆอย่างเข้าด้วยกันได้

บรรณานุกรม

U. Flick, *Qualitative Forschung. Theorie, Methoden, Anwendung in Psychologie und Sozialwissenschaften*. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek, 1999

U. Flick, E. von Kardorff, I. Steinke (ed.), *Qualitative Forschung, Ein Handbuch*. Rowohlt's Enzyklopädie, Reinbek, 2000.

R. Grotjahn, Empirische Forschungsmethoden: Überblick. In: K.-R. Bausch, H. Christ, H.-J. Krumm (ed.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, Francke, Tübingen, 1995, 457-461.

N. Kaewwipat, *Nominalstil und seine Didaktik. Ein Beitrag zur Lesegrammatik im Unterricht Deutsch als Fremdsprache in Thailand*. (unveröffentlichte) Master-Arbeit, Universität Kassel, 2002.

N. Ngaosuwan, *Hauptschwierigkeiten der thailändischen Studenten beim Erlernen der Zielsprache Deutsch*. M.A.-Arbeit, Chulalongkorn University, 1977.

B. Rattanapojnart, *Schwierigkeiten thailändischer Studenten beim Erlernen der deutschen Sprache. Eine fehlerlinguistische Analyse*. M.A.-Arbeit. Chulalongkorn University, 1989.

C. Riemer, *Individuelle Unterschiede im Fremdspracherwerb. Eine Longitudinalstudie über die Wechselwirksamkeit ausgewählter Einflußfaktoren*. Schneider Verlag Hohengehren, Baltmannsweiler, 1997.

T. Schlak, *Adressatenspezifische Grammatikarbeit im Fremdsprachenunterricht: Eine qualitativ-ethnographische Studie*. Hohengehren Schneider Verlag, Baltmannsweiler, 2000.

W. Thienboonlertratana, *Artikelgebrauch der Studenten in Thailand*. M.A.-Arbeit, Chulalongkorn University, 2000.

<http://www.uni-kassel.de/~sofok/Qualitativ.html>
(Zugriffsdatum: 28.09.2002)